

наукові здобутки з вирішенням питань, які виникають у військовій практиці;

- забезпечення наскрізної комп'ютеризації навчального процесу, створення комп'ютерних (інформаційних) систем та віртуальних комп'ютерних комплексів та комп'ютерних (імітаційних) моделей;

- розробку інтерактивних (мультимедійних) систем навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Концепція підготовки Збройних Сил України // Ukrainian Military Pages : сайт. 29.02.2016. URL: <https://www.ukrmilitary.com/2016/02/concept-of-the-armed-forces-of-ukraine.html> (дата звернення: 20.02.2020).

2. Глоссарий современного образования / под. ред. В. И. Астаховой и А. Л. Сидоренко. Харьков : ОКО, 1998. 120 с.

3. Настанова з морально-психологічного забезпечення підготовки та застосування Збройних Сил України. Київ : ГШ ЗС України, 2016. 84 с.

Отримано 27.02.2019

УДК [378.6:351.74].091.212.041

Галина Вікторівна МУХІНА,

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Донецького юридичного інституту МВС України (м. Кривий Ріг),

кандидат педагогічних наук

ПРО ДЕЯКІ УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТОЦЕТРОВАНОГО ПІДХОДУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Теоретично обґрунтовано умови щодо реалізації студентоцентрованого підходу у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання»; виокремлено роль студентоцентрованого навчання у підготовці здобувачів вищої освіти та принципи його реалізації.

Реформування вищої поліцейської освіти в Україні зумовило запровадження у закладах вищої освіти студентоцентрованого підходу до навчання, який розглядає здобувача вищої освіти як суб'єкта з власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, спроможного бути самостійним і відповідальним учасником освітнього процесу. Студентоцентрований підхід передбачає взаємоповагу між ЗВО і викладачем, реальну вибірковість ними навчальних дисциплін, участь їх у системі внутрішнього забезпечення якості навчання тощо [3]. У низці джерел підтверджується той факт, що студентоцентроване навчання передбачає розширення

прав і можливостей тих, хто навчається, розробку нових підходів до викладання і навчання, навчальних програм тощо [1, с. 5].

Однією із умов реалізації студентоцентрованого підходу до навчання здобувачів вищої освіти є проектування й моделювання (адекватного можливостям здобувачів) особистісно-орієнтованого середовища, яке буде стимулювати їх подальший розвиток мотивації досягнення, пізнавальної активності, самостійності та суб'єктності загалом.

Великий загаль педагогів та психологів розглядають освітнє середовище як сукупність взаємопов'язаних, взаємозбагачувальних та доповнювальних один одного факторів, які суттєво впливають на характер і направленість освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Вітчизняні та зарубіжні педагоги і психологи, що досліджують феномен студентоцентрованого навчання, звертають увагу на те, що кожна особистість для свого розвитку та самореалізації потребує особистісно-орієнтованого середовища. Дослідники роблять акцент на необхідності зміни пріоритетів у діяльності викладача, а саме на зміщенні акцентів з організації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти, у сферу формування навчального середовища, яке сприятиме самоосвіті та саморозвитку тих, хто навчається. При цьому принципово важливим, на нашу думку, є те, щоб ЗВО самі включалися до вирішення проблем, які пов'язані з побудовою власної навчальної траєкторії, а педагог повинен виробити систему дій щодо перетворення освітнього середовища на засоби діагностики, проектування й продукування особистісного росту та суб'єктності здобувачів вищої освіти [2, с. 122]. Тобто посилюється роль викладача як фасилітатора. Важлива функція викладача як фасилітатора це, перш за все, підтримка здобувача вищої освіти в його діяльності, сприяння його успішному просуванню в потоці навчальної інформації, поліпшення вирішення виникаючих проблем, допомога освоїти великі обсяги різноманітної інформації, усвідомлення своїх здібностей, своїх особистісних якостей тощо. Викладач не лише консулює та оцінює здобутки тих, хто навчається, а й організовує інтерактивне спілкування, сприяє їх особистісному розвитку, формує особистісно-орієнтоване середовище.

Отже, особистісно-орієнтоване середовище – це сукупність умов, які впливають на розвиток мотиваційно-потребнісної, емоційної сфери та інтересів особистості, дозволяють оптимізувати процес взаємодії і взаємовпливу в системі «здобувач вищої освіти-середовище», сприяють її суб'єктному самовизначенню й самореалізації.

Дидактичну умову реалізації студентоцентрованого підходу у ЗВО складає розробка дидактичного забезпечення, адже ефективність будь-якої педагогічної технології навчання залежить не тільки від професійної компетентності та педагогічної майстерності викладача, але ж, звичайно, і від системи навчального забезпечення (підручник, навчальний

посібник, опорний конспект, практикум, методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи, робочий зошит з навчальної дисципліни тощо). Дидактичні матеріали повинні реалізовувати принцип суб'єктності навчання і всі разом взяті – скласти систему навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни. Основні засоби (підручник, навчальний посібник) в умовах студентоцентрованого навчання повинні мати в своїй структурі такі змістові навчальні блоки як: актуалізації навчального матеріалу (або контролю за засвоєнням раніше пройденого навчального матеріалу); основної інформації; додаткової інформації; закріплення навчальних знань, умінь та навичок; систематизації та узагальнення навчальної інформації; контролю, самоконтролю та рефлексії.

Основними вимогами до розробки студентоцентрованого дидактичного забезпечення є:

- забезпечити виявлення змісту суб'єктного досвіду здобувача вищої освіти, включення у процес навчання досвіду його попереднього навчання через навчальний матеріал (характер його, структуру тощо);
- надати здобувачу вищої освіти завдяки структурі навчального матеріалу можливість вибору навчальних завдань;
- стимулювати здобувачів вищої освіти до самостійного вибору і використання найбільш значущих для них способів опрацювання навчального матеріалу;
- забезпечити контроль не стільки результату навчання, скільки процесу навчання, тобто тих трансформацій навчального матеріалу, який здійснює здобувач вищої освіти, засвоюючи навчальний матеріал [2, с. 123].

Отже, нами запропоновано та охарактеризовано тільки декілька дидактичних умов реалізації студентоцентрованого підходу до навчання в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Для успішного запровадження зазначеного підходу слід підходити більш системно і виокремити всі необхідні умови та побудувати студентоцентровану модель навчання.

Список бібліографічних посилань

1. Борисенков В. П. Значение своеобразия и оригинальности в культуре и человеке в условиях глобализации. *Славянская педагогическая культура*. 2010. № 9. С. 5–6.
2. Мухіна Г. В. Дидактичні умови реалізації особистісно-орієнтованого навчання курсантів вищих юридичних закладів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Київ, 2012. 254 с.
3. Методичні рекомендації для експертів Національного агентства щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми : затв. рішенням Нац. агентства із забезпечення якості вищої освіти від 29.08.2019 № 9 // Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти : офіц. сайт. URL:

УДК 37.091.21

Вікторія Євгенівна РОМАШЕНКО,

*доцент кафедри гуманітарних дисциплін факультету № 2
Донецького юридичного інституту МВС України (м. Маріуполь),
кандидат педагогічних наук*

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З МАЙБУТНІМИ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ

Присвячено проблемі адаптації майбутніх поліцейських у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, визначено особливості психологічної адаптації курсанта-першокурсника до нових умов навчання і служби, запропоновано шляхи її покращення.

Актуальність проблеми адаптації студентів зумовлена тим, що, за даними дослідників, показники психічного розвитку та психофізіологічного стану сучасних студентів мають виражену тенденцію до погіршення, яка виявляється у зниженні ефективності функціонування в них сенсорних і сенсомоторних систем, погіршенні пам'яті й уваги, підвищенні стомлюваності, зменшенні загальної ефективності вирішення навчальних завдань, зниженні показників мотивації навчальної діяльності.

Адаптація студентів-першокурсників в умовах нового середовища, в умовах нової системи освіти у закладах вищої освіти не завжди проходить успішно. Дослідники дійшли висновку, що насамперед в абітурієнтів після періоду психічного стану радості, успіху, віри в майбутнє, планування перспектив студентського життя, очікування початку навчального року настає цілком реальний і досить складний для більшості з них період життя. Багато першокурсників відчують великі труднощі, пов'язані з відсутністю навичок самостійної роботи, роботи з підручником та першоджерелами, аналізом інформації великого об'єму, чіткого висловлювання своїх думок [2, с. 314–315].

Ще складнішою виявляється адаптація курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Специфічність умов ЗВО для курсантів зумовлена наявністю служби як обов'язкового структурного елементу в процесі навчання. Тобто вони одночасно мають адаптуватись і до службово-професійної, і до навчальної діяльності.

Службова діяльність майбутніх офіцерів пов'язана з високим рівнем фізичної та психоемоційної напруженості, що викликають різноманітні